

Opvolgingsonderzoek met betrekking
tot de problematiek van het geweld
tegenover de politiediensten

*Vast Comité van Toezicht
op de politiediensten*

Toezichtsonderzoek

Luchtfoto: WIM ROBBERECHTS & Co

Bron: Kamer van volksvertegenwoordigers, foto gerealiseerd met medewerking van de luchtsteundienst van de federale politie.

Synthese van het onderzoek

Opzet van het onderzoek

In 2012 dienden de vakbonden in gemeenschappelijk vakbondsfront een stakingsaanzegging in naar aanleiding van geweldsincidenten die zich voordeden tegen de politiediensten in augustus 2012. De gesprekken die hierop volgden met de overheid resulteerden in een protocolakkoordⁱ met betrekking tot de aanpak van het geweld tegen de leden van de politiediensten.

Vier werkgroepen, samengesteld uit vertegenwoordigers van de geïntegreerde politie, vertegenwoordigers van de vakbonden en experts van buiten de politie, werden opgericht teneinde het protocolakkoord verder uit te werken.

Begin 2014 voerde het Vast Comité P, op vraag van de parlementaire begeleidingscommissie, een toezichtsonderzoek naar de monitoring van het geweld tegen de politiediensten. Hieruit kwam naar voor dat monitoring van het fenomeen voorzien in het kader van de GPI 62 ondoeltreffend was. Op basis van deze vaststelling heeft het Vast Comité P de werkzaamheden inzake monitoring van het geweld tegen politie en van de vier ter zake opgerichte werkgroepen verder opgevolgd.

Onderzoeksbevindingen en conclusies

Werkgroep I boog zich over de preventie, de sensibilisering en de opleiding. De ontwikkeling van een website met alle nodige en nuttige informatie met betrekking tot de problematiek van het geweld tegen de politiediensten was hierbij prioritair. Door moeilijkheden allerhande liep de ontwikkeling echter vertraging op. Heden hoopt men, na positief advies in het Hoger Overlegcomité (HOC), de website te kunnen lanceren eind mei, begin juni 2018.

Werkgroep II was verantwoordelijk voor de fenomeenanalyse. Hierbij diende een bevraging te gebeuren binnen de geïntegreerde politie naar de mate van slachtofferschap van de personeelsleden en diende een adequate registratietool ontwikkeld te worden met betrekking tot het geweld tegen en door de politiediensten. Het eindverslag “*Wat flik je me nu? Een onderzoek naar geweld tegen politie*” werd in 2013 toegezonden aan de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken. De registratietool MISIⁱⁱ liep echter een aanzienlijke vertraging op, maar werd in oktober 2017 dan toch gelanceerd via het ISLP-platform. In de huidige stand van zaken betreft het een louter statistisch instrument, maar de bedoeling is om deze tool verder te ontwikkelen en zo de mogelijkheid te bieden om eveneens kwalitatieve analyses te verrichten.

Werkgroep III had als thema de opvolging en de begeleiding van slachtoffers, waarbij de hoofddoelstelling de verbetering van het statuut van de personeelsleden van de politiediensten die het slachtoffer geworden zijn van gewelddaden betrof. Daarnaast diende nog een specifieke opleiding inzake de opvolging en de afhandeling van geweldsincidenten tegen de personeelsleden van de politiediensten ontwikkeld te worden. Hiertoe werden

.....
ⁱ Protocolakkoord 309 van 26 september 2012.

ⁱⁱ Melding van Incidenten Signalement d'Incidents.

initiatieven genomen middels omzendbrief, ministerieel en koninklijk besluit. Eveneens werd een opleiding bestaande uit vier modules gerealiseerd.

Werkgroep IV ging over de opvolging en snelheid van de gerechtelijke procedures. Niet alleen geweld tegen de politiediensten, maar ook geweld door de politiediensten gepleegd moest hierbij aan bod komen. Met de omzendbrief COL 10/2017ⁱ van 28 november 2017 werd dit doel gerealiseerd.

Buiten deze vier werkgroepen werden nog een aantal initiatieven genomen. Zo werd de identiteit van de politiebeambten beter beschermd middels een aanpassing van het artikel 41 van de Wet op het politieambt en door de invoeging van het artikel 75^{quater} en het hoofdstuk VII^{quinquies} in het Wetboek van Strafvordering. Recent kwam eveneens de wet van 21 maart 2018 tot wijziging van de wet op het politieambt om het gebruik van camera's door de politiediensten te regelen, en tot wijziging van de wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheidⁱⁱ. Deze wet regelt het gebruik van alle types van camera's, dus eveneens van de bodycams, door de politiediensten en voorziet regels zowel op het niveau van de toestemming tot plaatsing en gebruik van de camera's als van het gebruik ervan op zich of de verwerking van de verzamelde gegevens.

Het engagement betreffende het opzetten van een sensibiliseringscampagne 'respect voor de openbare gezagdragers' werd om budgettaire redenen uiteindelijk niet uitgevoerd.

.....

ⁱ Omzendbrief nr. 10/2017 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep betreffende de gerechtelijke afhandeling van de gevallen waarin geweld werd gebruikt tegen de politiediensten en deze waarin de politiediensten zelf geweld gebruikten met de dood of een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit als gevolg.

ⁱⁱ BS 16 april 2018.

INHOUD

SYNTHESE VAN HET ONDERZOEK _____	II
Opzet van het onderzoek-----	ii
Onderzoeksbevindingen en conclusies-----	ii
1. VOORWERP VAN HET ONDERZOEK _____	1
2. METHODOLOGIE _____	2
3. ANALYSE _____	3
3.1 Context -----	3
3.2 Werkgroep I: preventie, sensibilisering en opleiding -----	4
3.3 Werkgroep II: fenomeenanalyse -----	5
3.3.1 Monitoring van het geweld tegen de politiediensten.....	5
3.3.2 Melding van incidenten	6
3.4 Werkgroep III: opvolging en begeleiding van het slachtoffer -----	7
3.4.1 Verbetering van het statuut.....	7
3.4.2 Ontwikkelen van een opleiding	9
3.5 Werkgroep IV: opvolging en snelheid van de gerechtelijke procedures-----	10
3.6 Andere initiatieven buiten de werkgroepen-----	10
3.6.1 Preventiecampagne	10
3.6.2 Bodycams	11
3.6.3 Bescherming van de identiteit van politiebeambten	11
4. CONCLUSIE _____	14
5. LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN _____	15

1. Voorwerp van het onderzoek

1. Op vraag van zijn parlementaire begeleidingscommissie heeft het Vast Comité P begin 2014 beslist om een toezichtsonderzoek te openen naar de monitoring van het fenomeen van geweld tegen leden van de politiediensten bij de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus. Er werd nagegaan op welke wijze het toezicht op het fenomeen georganiseerd was. De analyse van het fenomeen en het systeem van melding van geweldsincidenten werd verricht door de Directie van de ondersteuning en het beheer binnen de oude structuur van de federale politie¹ op basis van o.a. de werkzaamheden van werkgroep II - analyse van het fenomeen geweld tegen leden van de politiediensten - onder de verantwoordelijkheid van de federale politie.

2. Dat de federale politie voor de analyse van het fenomeen van geweld tegen de politie een specifieke bevraging moest houden bij 5000 politieambtenaren toonde op zich al aan dat de monitoring van het fenomeen voorzien in het kader van de GPI 62 ondoeltreffend was. In antwoord op een parlementaire vraag² had de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken dan bevestigd dat er een probleem was wat de melding van geweldsincidenten betreft. Tegelijkertijd heeft ze erop gewezen dat ze de federale politie gelast had om, in overleg met de lokale politie, de problematiek van het melden van incidenten te herzien, zowel kwantitatief als kwalitatief, en om de politiediensten te sensibiliseren en hen te herinneren aan de bestaande richtlijnen.

3. Op basis van deze vaststelling heeft het Vast Comité P de werkzaamheden inzake monitoring van het geweld tegen politie en van de vier ter zake opgerichte werkgroepen verder opgevolgd. Huidig verslag geeft een stand van zaken weer van de evolutie van die werkzaamheden.

.....

¹ Binnen de nieuwe structuur van de federale politie werden deze taken overgenomen door de Algemene Directie van het middelenbeheer en de informatie.

² Parlementaire vraag 5-7444 van 28 november 2012 van mevrouw Cécile THIBAUT en antwoord van de minister van Binnenlandse Zaken van 20 maart 2013.

2. Methodologie

4. Teneinde een beeld te bekomen van de stand van zaken, werden enerzijds open bronnen geconsulteerd en werden anderzijds diverse contacten gelegd met:

- het Administratief-Technisch Secretariaat bij de minister van Justitie³;
- het Administratief-Technisch Secretariaat bij de minister van Binnenlandse Zaken⁴;
- de Algemene Directie van het Middelenbeheer en de Informatie van de federale politie, meer bepaald de dienst Syndicale relaties en Welzijn en de dienst Informatie en ICT;
- de Directie Preventie en Bescherming op het werk bij het Commissariaat-Generaal van de federale politie.

.....

³ Ingesteld bij koninklijk besluit van 10 mei 2007, *BS* 1 juni 2007.

⁴ Ingesteld bij koninklijk besluit van 15 januari 2001, *BS* 15 januari 2001.

3. Analyse

3.1 Context

5. Naar aanleiding van verscheidene gewelddadige incidenten in Brussel in 2010 werd op vraag van de voorzitter van de Senaat een onderzoek gevoerd naar het gebruik van vuurwapens door criminelen tegen leden van de politiediensten. Geconfronteerd met een gestage toename van geweld tegen politieambtenaren, heeft het Vast Comité P het onderzoek uitgebreid naar de algemene problematiek van geweld tegen leden van de politiediensten en het politiewezen binnen de Brusselse agglomeratie⁵.

6. In 2012 dienden de vakbonden in gemeenschappelijk vakbondsfront een stakingsaanzegging in naar aanleiding van de incidenten die zich voordeden in augustus 2012. De gesprekken die hierop volgden met de overheid resulteerden in een protocolakkoord⁶ met betrekking tot de aanpak van het geweld tegen de leden van de politiediensten.

7. Vier werkgroepen, samengesteld uit vertegenwoordigers van de geïntegreerde politie, vertegenwoordigers van de vakbonden en experts van buiten de politie, werden opgericht teneinde het protocolakkoord verder uit te werken:

- werkgroep inzake preventie, sensibilisering en opleiding voorgezeten door de Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP);
- werkgroep inzake de analyse van het fenomeen van geweld voorgezeten door de federale politie;
- werkgroep inzake de opvolging en begeleiding van het slachtoffer voorgezeten door het Administratief en Technisch Secretariaat van de geïntegreerde politie bij de minister van Binnenlandse Zaken (ATS Binnenlandse Zaken);
- werkgroep inzake de opvolging en snelheid van de gerechtelijke procedures voorgezeten door het Administratief en Technisch Secretariaat van de geïntegreerde politie bij de minister van Justitie (ATS Justitie).

8. Naast de werkzaamheden van deze werkgroepen was het de bedoeling om eveneens een preventie/bewustwordingscampagne op te zetten en werden nog enkele andere initiatieven op touw gezet, zoals het dragen van bodycams, de identificatie van de politiemensen en de opmaak van een risicoanalyse.

.....

⁵ Toezichtsonderzoek naar de diverse vormen van geweld gepleegd tegen leden van de Brusselse politiediensten of door hen ondergaan en naar de impact daarvan op de werking van de politie.

⁶ Protocolakkoord 309 van 26 september 2012.

3.2 Werkgroep I: preventie, sensibilisering en opleiding

9. Door de werkgroep werden 71 aanbevelingen overgemaakt aan de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken. De toenmalige minister zag het ontwikkelen van een website als prioritair. Bedoeling van de website was om aan de personeelsleden van de politiediensten (en eventueel hun vertegenwoordigers) alle nodige en nuttige informatie te verschaffen aangaande de problematiek, zoals goede praktijken, rechtspraak, nuttige formulieren,... De toegang tot de website zou verschaft worden via “PORTAL”⁷ en eveneens via internet.

10. De realisatie van de website liep echter vertraging op. Na de optimalisatie van de federale politie zette de Algemene Directie van het Middelenbeheer en de Informatie van de federale politie, meer bepaald de dienst Syndicale relaties en Welzijn het project verder in september 2016 met de bedoeling een website te hebben tegen eind 2016.

11. Rekening houdend met de complexiteit van het probleem waren de eerdere ontwikkelingen zeer ambitieus. Er was bijvoorbeeld sprake van het opstellen van een complexe informaticastructuur die de politieambtenaar zou toelaten zijn weg te vinden nadat hij het slachtoffer was van geweld. De dienst heeft de inhoud van de toekomstige website eerst omschreven en verduidelijkt, wat voordien nooit was gedaan.

12. Gelet op de aanzienlijke uitdagingen en de beperkingen die de realisatie van een publieke internetsite had, werd beslist om informatiepagina's uit te werken op het politie-intranet toegankelijk via « PORTAL ». Deze website had eind 2016 operationeel moeten zijn.

13. De website ging verder ontwikkeld worden in “Sharepoint” om deze dan te kunnen laten functioneren via “PORTAL”. Men kon pas beginnen te werken in “Sharepoint” vanaf september/oktober 2017. Toen werd vastgesteld dat de website niet zo gebruiksvriendelijk was en werd de lay-out aangepast om de website gebruiksvriendelijker te maken. De inhoud werd niet veranderd maar werd aangepast naargelang de gebruiker personeelslid, verantwoordelijke HRM of hiërarchische overste is. Nadien volgde de migratie naar het PORTAL-platform. Er dienden echter veel tekst en formulieren ingebracht te worden en daar is ook wat vertraging opgelopen.

14. Zodra de website kon draaien op het PORTAL-platform, werd deze voor een 80-tal personen uit de drie categorieën samen opengezet met de bedoeling om via hun feedback de website nog gebruiksvriendelijker te maken.

.....

⁷ PORTAL betreft de intranetportaalsite van de geïntegreerde politie, toegankelijk voor de personeelsleden met hun persoonlijke login.

15. Het was de bedoeling om begin januari 2018 de website terug open te stellen voor diezelfde personen, zodat deze opnieuw hun feedback zouden kunnen geven. Midden januari 2018 zou de website dan voorgesteld worden aan het ATS Binnenlandse Zaken en het coördinatiecomité.

16. Opnieuw liep het project echter vertraging op, onder andere wegens het informaticaplatform waarop de website zou draaien. De website zou draaien op het nieuwe PORTAL-platform, maar dat zou ten vroegste eind 2018 klaar zijn. Er moest dus naar een alternatief gezocht worden om de website vroeger te kunnen lanceren. Bedoeling is nu toch dat de site via het internet zal gelanceerd worden in afwachting van het nieuwe intranet. Indien het Hoger Overlegcomité (HOC) eind mei 2018 akkoord gaat met de inhoud van de website, zal de website dan eind mei, begin juni 2018 toegankelijk zijn. Er werd eveneens een plan van communicatie ontwikkeld om de nodige bekendheid te geven aan de website wanneer deze operationeel wordt.

17. Heden komt enkel de politieambtenaar als slachtoffer van extern geweld aan bod. In de (verre) toekomst zou er nog een luik preventie aan gekoppeld worden, waarin de politiescholen hun opleidingen die ze geven in de geweldsbeheersing kunnen opnemen. Bedoeling is dat de politiemensen zich via de website rechtstreeks zouden kunnen inschrijven voor deze opleidingen. In een later stadium zou dan ook ruimte moeten voorzien worden voor het interne geweld (o.a. pesten,...) op de werkvloer en voor het geweld door de politiediensten.

3.3 Werkgroep II: fenomeenanalyse

18. De werkzaamheden van deze werkgroep waren erop gericht om, enerzijds, een bevraging te organiseren binnen de geïntegreerde politie naar de mate van slachtofferschap van de personeelsleden van de politiediensten en om, anderzijds, een adequate registratietool in het leven te roepen inzake het geweld gepleegd tegen, maar ook door de politiediensten.

3.3.1 Monitoring van het geweld tegen de politiediensten

19. De bevraging van slachtoffers werkzaam bij de politie werd afgehandeld. Hierover werd het eindverslag *“Wat flik je me nu? Een onderzoek naar geweld tegen politie”* opgesteld en toegezonden aan de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken in 2013.

20. Aangaande dit specifieke aspect werd door het Vast Comité P reeds in 2014 het rapport *“Toezichtsonderzoek naar de monitoring van het fenomeen van geweld tegen politieambtenaren”* opgesteld.

3.3.2 Melding van incidenten

21. Naar aanleiding van het toezichtsonderzoek⁸ naar diverse vormen van geweld gepleegd tegen leden van de Brusselse politiediensten had het Vast Comité P vastgesteld dat het niet mogelijk was om een behoorlijk beeld te krijgen van het fenomeen en van zijn impact op de politie bij gebrek aan gegevens, zowel op het niveau van de lokale politie als op het niveau van de federale politie. Er waren enkel gegevens, dan nog zeer gedeeltelijk of onvolledig, beschikbaar in het kader van diverse reglementeringen die verscheidene doelen nastreven: geweldregister dat sommige lokale politiezones uit de Brusselse agglomeratie bijhouden op grond van de wetgeving inzake het welzijn op het werk en gegevens die voortvloeien uit de toepassing van ministeriële omzendbrieven, zijnde de GPI 48⁹ en de GPI 62¹⁰. De verschillende partijen die de problematiek bestuderen, zowel op het niveau van de politie als op het niveau van de politieoverheden, dienden ook vast te stellen dat er een stuitend gebrek was aan betrouwbare gegevens die nodig zijn om een correct beeld van het fenomeen te kunnen ophangen.

22. Naast de monitoring van het geweld werd dan ook geopteerd voor de ontwikkeling en de implementatie van een uniforme registratietool, die zowel het geweld tegen als door het politiepersoneel beoogt. Het project kreeg de naam MISI¹¹. Initieel werd voorzien dat deze registratietool eind 2015 operationeel zou zijn.

23. Hoewel de ontwikkeling van de hiertoe bestemde informaticatool klaar was op het technische en conceptuele vlak en de testfase succesvol was, werd de concrete inwerkingstelling van het systeem binnen de geïntegreerde politie uitgesteld door een aantal moeilijkheden. De belangrijkste moeilijkheid bleef de bezorgdheid van de VCLP om dubbele vattingen te vermijden en dat bestaande data op een andere plaats automatisch zouden worden opgeslagen in het informaticasysteem.

24. Aangezien, na aanpassingen van het project, er nog steeds geen akkoord gevonden kon worden met de VCLP, werd geopteerd voor een in eerste instantie minder ambitieus en minder complex project.

.....

⁸ Toezichtsonderzoek naar diverse vormen van geweld gepleegd tegen leden van de Brusselse politiediensten of door hen ondergaan en naar de impact daarvan op de werking van de politie.

⁹ Ministeriële omzendbrief GPI 48 van 17 maart 2006 van toepassing op de geïntegreerde politie betreffende de opleiding en training in geweldbeheersing voor de personeelsleden van het operationeel kader van de politiediensten.

¹⁰ Ministeriële omzendbrief GPI 62 van 14 februari 2008 van toepassing op de geïntegreerde politie betreffende de bewapening van de geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus.

¹¹ Melding van Incidenten Signalement d'Incidents.

25. In juli 2017 werd het proefproject MISI uiteindelijk gestart. Het is een informaticatoepassing die werkt via het ISLP-platform¹². Elke dienst die met ISLP werkt, kan het systeem voeden. Momenteel werken enkel nog de FGP's met FEEDIS¹³ en kunnen zij bijgevolg de incidenten nog niet op dergelijke wijze melden.

26. De meldingen via het ISLP-platform komen binnen bij DRI. DAO, CGWB, ANPA en AIG hebben via "Sharepoint" eveneens toegang tot deze gegevens. In huidige stand van zaken gaat het enkel over statistische gegevens en worden er geen contextgegevens meegestuurd. Indien de partners, vooral ANPA en CGWB, meer informatie willen betreffende een incident, dan dienen zij contact te nemen met de desbetreffende zone en/of dienst van de federale politie.

27. In januari 2018 werden de eerste statistieken getrokken. De analyse hiervan en de evaluatie van de variabelen werden nog niet gemaakt. Na de analyse van die testfase zal worden bekeken welke aanpassingen er nog dienen te gebeuren.

28. Het is de bedoeling dat in een latere fase de contextinformatie eveneens zal kunnen meegegeven worden. De moeilijkheid hierbij is dat er per ISLP-gebruiker - op niveau van de politiezones of de diensten van de federale politie - anders gewerkt wordt met betrekking tot het invullen van de tekstvakken. Teneinde kwalitatieve analyses te kunnen verrichten, is contextinformatie echter nodig zowel voor CGWB als voor ANPA. Bijkomend probleem is tevens het capaciteitstekort bij de verschillende diensten om te kunnen overgaan tot kwalitatieve analyses van de gegevens om er dan uiteindelijk lessen uit te kunnen trekken.

3.4 Werkgroep III: opvolging en begeleiding van het slachtoffer

29. Deze werkgroep heeft als hoofddoelstelling om het statuut van de personeelsleden van de politiediensten die het slachtoffer geworden zijn van gewelddaden te verbeteren. Daarnaast behoort ook het ontwikkelen van een specifieke opleiding inzake de opvolging en de afhandeling van geweldsincidenten tegen de personeelsleden van de politiediensten tot zijn werkzaamheden.

3.4.1 Verbetering van het statuut

30. Wat de verbetering van het statuut van de personeelsleden van de politiediensten die het slachtoffer geworden zijn van gewelddaden betreft, werden initiatieven genomen middels omzendbrieven, een ministerieel besluit, koninklijke besluiten en een wetsvoorstel.

.....

¹² Integrated System for Local Police.

¹³ Feeding Information System.

3.4.1.1 Omzendbrieven

31. Volgende ministeriële omzendbrieven werden naar aanleiding van deze problematiek gecreëerd:

- ministeriële omzendbrief GPI 72 van 8 februari 2013 betreffende de rechtshulp aan personeelsleden van de politiediensten die het slachtoffer zijn van gewelddaden of valse klachten¹⁴;
- ministeriële omzendbrief GPI 79 van 21 februari 2014 betreffende de steun van het Stressteam van de federale politie aan de lokale politiezones met betrekking tot de opvang en de begeleiding van de personeelsleden, slachtoffer van geweld door derden, evenals van hun familie¹⁵;
- ministeriële omzendbrief GPI 36ter van 21 maart 2014 betreffende de schadeloosstelling van de gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid¹⁶.

3.4.1.2 Ministerieel besluit

32. Het ministerieel besluit van 13 februari 2014 tot wijziging van het ministerieel besluit van 28 december 2001 tot uitvoering van sommige bepalingen van het koninklijk besluit van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten¹⁷ voorziet dat de tijd die wordt gespendeerd in persoon, met inbegrip van de verplaatsingstijd, in het kader van een burgerlijke partijstelling voor zaken die verband houden met de dienst als dienstprestatie in aanmerking wordt genomen voor de werkelijke duur.

3.4.1.3 Koninklijke besluiten

33. Het koninklijk besluit van 9 maart 2014 betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid van en de rechtshulp en zaakschadevergoeding voor personeelsleden van de politiediensten¹⁸ betreft een “upgrade” van het koninklijk besluit van 10 april 1995, dat dus dateerde van vóór de politiehervorming. Politieambtenaren en ex-politieambtenaren zullen middels eerstgenoemd KB makkelijker een beroep kunnen doen op kosteloze rechtshulp. De aanvraagprocedure wordt gebruiksvriendelijker en er komen strikte behandeltermijnen. Ook de procedure tot aanvraag van een zaakschadevergoeding wordt hierbij eenvoudiger gemaakt.

.....

¹⁴ BS 8 maart 2013.

¹⁵ BS 13 maart 2014.

¹⁶ BS 7 april 2014.

¹⁷ BS 25 februari 2014.

¹⁸ BS 21 maart 2014.

34. Het koninklijk besluit van 3 februari 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 30 maart 2001 tot regeling van de rechtspositie van het personeel van de politiediensten betreffende het geweld tegen politiepersoneelsleden¹⁹ regelt de reffectatie binnen de geïntegreerde politie van de personeelsleden die het slachtoffer zijn geworden van ernstige gewelddaden. Dit geldt voor ernstige gewelddaden zowel binnen de uitoefening van de functie als ingevolge de loutere hoedanigheid van personeelslid van de politiediensten.

35. Dit laatste KB regelt eveneens het ten laste nemen door de overheid van bepaalde kosten die het personeelslid dient te maken naar aanleiding van een arbeidsongeval, waar voorheen dit personeelslid prefinanciering diende aan te vragen.

3.4.1.4 Wetsvoorstel

36. Enigszins los van de werkzaamheden van de werkgroep, maar toch heel sterk gerelateerd aan de problematiek van geweld tegen politiebeambten, werd een wetsvoorstel d.d. 16 september 2014 ingediend tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen, teneinde de bijzondere vergoeding uit te breiden tot de leden van de politie- en hulpdiensten die het slachtoffer zijn van een opzettelijke gewelddaad die buiten de uitoefening van hun functie wordt gepleegd, maar die in rechtstreeks oorzakelijk verband staat met de uitoefening van die functie²⁰. Dit wetsvoorstel is heden nog steeds hangende.

3.4.2 Ontwikkelen van een opleiding

37. Er werden specifieke opleidingen ontwikkeld en goedgekeurd. Deze opleidingen worden sinds april 2014 gegeven in de politiescholen. Er werden vier modules voorzien:

- Module 1: “Kwalificatie en opvolging in het kader van geweld tegen politieambtenaren”;
- Module 2: “Medico-sociale aspecten in het kader van geweld tegen politieambtenaren”;
- Module 3: “Wettelijk kader inzake geweld tegen politieambtenaren”;

.....

¹⁹ BS 20 februari 2014.

²⁰ Wetsvoorstel (V. Matz) tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen, teneinde de bijzondere vergoeding uit te breiden tot de leden van de politie- en hulpdiensten die het slachtoffer zijn van een opzettelijke gewelddaad die buiten de uitoefening van hun functie wordt gepleegd, maar die in rechtstreeks oorzakelijk verband staat met de uitoefening van die functie, *Parl. St. Kamer*, 2014, nr. 54-278/001.

- Module 4: “Welzijn en veiligheid op het werk - Geweld tegen politieambtenaren - concrete toepassingen binnen de geïntegreerde politie”.

3.5 Werkgroep IV: opvolging en snelheid van de gerechtelijke procedures

38. Het opstellen van een specifieke omzendbrief van de procureurs-generaal niet enkel over het geweld tegen politieambtenaren maar ook over het geweld gepleegd door politieambtenaren was wenselijk. De syndicaten wensten dat de omzendbrief enkel beperkt bleef tot geweld tegen politieambtenaren.

39. In eerste instantie werd de COL 3/2008²¹ op 18 september 2014 herzien om tegemoet te komen aan de kwestie van het geweld tegen de politiediensten.

40. Uiteindelijk werd de COL 10/2017²² van 28 november 2017 door het College van procureurs-generaal uitgebracht. Deze omzendbrief beoogt zowel het geweld tegen als door de politiediensten gepleegd.

3.6 Andere initiatieven buiten de werkgroepen

3.6.1 Preventiecampagne

41. Een van de engagementen betrof het opzetten van een sensibiliseringscampagne ‘respect voor de openbare gezagdragers’.

42. De aanbesteding m.b.t. de preventiecampagne voorzien door de vorige minister van Binnenlandse Zaken werd voorbereid met de Kanselarij van de Eerste minister, die nog over budget beschikte. De federale politie en de sociale dienst van de politie waren bereid de campagne, die samen met de brandweer zou worden gevoerd, te co-financieren.

43. Het initiatief werd echter geweigerd door de vorige minister van Begroting en de campagne vond bijgevolg niet plaats.

.....

²¹ Omzendbrief nr. 3/2008 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep betreffende gewelddaden t.a.v. personen die bekleed zijn met een openbaar ambt of mandaat of die een taak van openbare dienst of algemeen belang waarnemen en in contact komen met het publiek (wet van 20 december 2006 tot wijziging van het Strafwetboek, die gewijzigd werd door de wet van 8 maart 2010 met betrekking tot de verzwarende omstandigheid voor daders van bepaalde misdrijven tegen bepaalde personen bekleed met een openbare hoedanigheid en door de wet van 27 december 2012 houdende diverse bepalingen betreffende justitie).

²² Omzendbrief nr. 10/2017 van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep betreffende de gerechtelijke afhandeling van de gevallen waarin geweld werd gebruikt tegen de politiediensten en deze waarin de politiediensten zelf geweld gebruikten met de dood of een ernstige inbreuk op de lichamelijke integriteit als gevolg.

3.6.2 Bodycams

44. Op 16 april 2018 werd de Wet van 21 maart 2018 tot wijziging van de wet op het politieambt om het gebruik van camera's door de politiediensten te regelen, en tot wijziging van de wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het wetsontwerp hiertoe werd op 4 januari 2018 ingediend door de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, de minister van Justitie en de minister van Defensie²³.

45. Deze wet regelt het gebruik van alle types van camera's, dus eveneens van de bodycams, door de politiediensten en voorziet regels zowel op het niveau van de toestemming tot plaatsing en gebruik van de camera's als van het gebruik ervan op zich of de verwerking van de verzamelde gegevens.

3.6.3 Bescherming van de identiteit van politiebeambten

46. Zowel de Wet op het politieambt als het Wetboek van Strafvordering werden aangepast teneinde een betere bescherming van de identiteit van de politiebeambten te bekomen.

3.6.3.1 Aanpassing Wet op het politieambt

47. De wet van 4 april 2014 tot wijziging van artikel 41 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, met het oog op het waarborgen van de identificatie van de politieambtenaren en politieagenten en de betere bescherming van hun persoonlijke levenssfeer²⁴, biedt de mogelijkheid aan de korpschef, de commissaris-generaal, de directeur-generaal of hun afgevaardigde om voor bepaalde interventies het naamplaatje dat de politiemensen op hun uniform dienen te dragen te vervangen door een identificatienummer. Indien de politiemensen in burger optreden, dragen ze een armband die op zichtbare en leesbare wijze het interventienummer dient te vermelden.

48. De naam van de politieambtenaren of de politieagenten die optreden onder die bepaalde omstandigheden moet ook niet vermeld worden in de aanvankelijke voor die gelegenheid opgestelde processen-verbaal.

49. De nadere regels die de identificatie, in alle omstandigheden, van de politieambtenaren en politieagenten mogelijk moeten maken dienen vastgelegd te worden in een koninklijk besluit. De vraag is of dit KB er ooit zal komen,
.....

²³ Parl. St. Kamer, 2017-18, nr. 54-2855/001.

²⁴ BS 28 mei 2014.

daar de federale politie de mening toegedaan is dat de wet op zich reeds voldoende duidelijk is.

3.6.3.2 Aanpassingen Wetboek van Strafvordering

50. De wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie²⁵ wijzigt het Wetboek van Strafvordering teneinde de identiteit van de politiebeambten beter te beschermen.

51. In het Wetboek van Strafvordering werd een artikel *75quater* ingevoegd met betrekking tot het afschermen van het privéadres van bepaalde politiebeambten naar aanleiding van een eventuele strafklacht die tegen hen ingediend wordt of die zij zelf indienen. De betrokken persoon moet aangeven op welk adres hij woont kiest en waarop hem nadien de voor het onderzoek en het strafproces vereiste oproepingen en betekeningen kunnen worden gedaan. Indien een proces-verbaal of een ander stuk van het dossier melding maakt van de woon- of verblijfplaats van die persoon, beveelt de procureur des Konings of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter de weglating van de betrokken meldingen en vervangt ze door het adres van zijn woonstkeuze.

52. Ook nieuw is de bescherming van de identiteit van de leden van de speciale eenheden en van de politiebeambten die belast zijn met onderzoeken of interveniëren bij bijzonder zware misdrijven. Hiertoe werd het hoofdstuk *VIIquinquies* in het wetboek ingevoegd.

53. De identiteit van de leden van DSU is nu beschermd binnen het kader van de uitvoering van de opdrachten en interventies die hen bij wet zijn toebedeeld met het oog op het vrijwaren van hun anonimiteit en om te vermijden dat ze het slachtoffer zouden worden van represailles. De leidinggevende officier geeft hen een code. Deze bepaling is van toepassing op zowel de personeelsleden van de operationele diensten als de administratieve en logistieke personeelsleden. De wet verzekert hun volledige anonimiteit, met inbegrip van visuele en auditieve bescherming in het geval van contact met verdachten. Het statuut wordt hen van rechtswege toebedeeld, zonder voorafgaande evaluatie van een magistraat.

54. De identiteit van de politieambtenaren die belast zijn met een onderzoek naar zeer ernstige feiten wordt eveneens beschermd. Deze bescherming geldt niet alleen voor de personeelsleden van operationele diensten maar ook voor de administratieve en logistieke personeelsleden die worden aangeworven voor hun expertise. Ze krijgen een code van de officier van gerechtelijke politie die belast is met het onderzoek. De code is geldig voor de looptijd van het onderzoek en tijdens een eventuele getuigenis in geval van een zitting voor de

.....
²⁵ BS 30 december 2016.

rechtbank. De bescherming beoogd in artikel 75 Sv. moet ontoereikend zijn om de bescherming van de betrokken personeelsleden te garanderen en er moeten duidelijke aanwijzingen zijn dat de feiten die onderzocht worden of waarvoor wordt tussengekomen betrekking hebben op een van de volgende misdrijven:

- een terroristisch misdrijf;
- een vereniging van misdadigers die misdaden plegen die kunnen leiden tot een opsluiting van minstens 10 tot 15 jaar of een misdadigersbende waarvan een ernstig vermoeden bestaat dat ze intimidatie, dreiging of geweld gebruiken;
- een vereniging van misdadigers waarvan een ernstig vermoeden bestaat dat ze intimidatie, dreiging of geweld gebruiken met het oog op het plegen van misdrijven bedoeld in artikel 90ter, §2 Sw.

55. Onder ‘identiteit’ verstaat de wetgever *“alle gegevens of daden die rechtstreeks of onrechtstreeks kunnen leiden tot de identificatie van een lid van de politiediensten”*.

56. De identiteit van personeelsleden die tussenkomen “onder code” mag niet worden opgenomen in een proces-verbaal van politie. Dit verbod betreft elk soort proces-verbaal, ook degene die zouden kunnen worden opgesteld in andere dossiers. De identiteit van personeelsleden “onder code” wordt enkel vrijgegeven wanneer tegen hen gerechtelijke procedures worden ingesteld, met name wanneer ze worden gedagvaard door het openbaar ministerie in de hoedanigheid van verdachte of na de doorverwijzing, de internering of de opschorting van uitspraak van de betrokkene door een onderzoeksgerecht.

4. Conclusie

57. Sinds de stakingsaanzegging in gemeenschappelijk vakbondsfront in 2012 werd reeds heel wat gerealiseerd met betrekking tot de problematiek van het geweld tegen de politiediensten.

58. De aangekondigde website met betrekking tot het geweld tegen politiemensen werd in de loop der jaren om diverse redenen kleinschaliger opgevat, maar de uiteindelijke ontwikkeling en lancering ervan loopt op heden nog steeds vertraging op.

59. Het project rond de melding van incidenten liep eveneens flink wat vertraging op en werd eveneens na verloop van tijd kleinschaliger. Uiteindelijk kon er midden 2017 gestart worden met een proefproject waarvan begin 2018 de eerste statistieken werden getrokken.

60. Statutair werden heel wat verbeteringen aangebracht middels KB's, MB's en omzendbrieven. Een wetsvoorstel teneinde de bijzondere vergoeding uit te breiden tot de leden van de politie- en hulpdiensten die het slachtoffer zijn van een opzettelijke gewelddaad die buiten de uitoefening van hun functie wordt gepleegd, maar die in rechtstreeks oorzakelijk verband staat met de uitoefening van die functie is wel nog steeds hangende.

61. Er is eind 2017 eveneens een omzendbrief van het College van procureurs-generaal verschenen met hierin de aanpak van het geweld tegen de politiediensten. Hierin werd ook de aanpak voor het geweld gepleegd door de politiediensten beschreven, wanneer dit geweld op het eerste gezicht gewettigd lijkt.

62. Wat de initiatieven buiten de werkgroepen betreft, werd om budgettaire redenen uiteindelijk afgezien van een sensibiliseringscampagne met betrekking tot het geweld tegen de veiligheidsdiensten. De bescherming van de identiteit van de politiebeambten werd verbeterd zowel in de Wet op het politieambt als in het Wetboek van Strafvordering. Ten slotte is wat het gebruik van bodycams betreft reeds een wet verschenen in het Belgisch Staatsblad.

5. Lijst met gebruikte afkortingen

AIG	Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
ANPA	Nationale politieacademie
ATS	Administratief en technisch secretariaat van de geïntegreerde politie
COL	Omzendbrief van het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep
CGWB	Interne directie voor preventie en bescherming op het werk
DAO	Directie van de operaties inzake bestuurlijke politie
DRI	Directie van de politionele informatie en de ICT-middelen
FGP	Federale Gerechtelijke Politie
GPI	Omzendbrief geïntegreerde politie
HOC	Hoger Overlegcomité
HRM	Humanresourcesmanagement
KB	Koninklijk besluit
MB	Ministerieel besluit
Sv.	Wetboek van Strafvordering
VCLP	Vaste Commissie van de Lokale Politie